

Muhasebe Meslek Mensupları ve Muhasebe Meslek Adayı Öğrencilerin Vergi Konusuna Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Olarak Araştırılması: Burdur İli Örneği¹

İsmail BEKÇİ² - Ali APALI³ - Menekşe ENGİN⁴

Makale Gönderim Tarihi: 23.10.2019

Makale Kabul Tarihi: 16.03.2020

Öz

Vergi konusu hakkında ortaya çıkan başta vergi bilinci olmak üzere vergiye karşı olan tutum, vergi ile uyum, vergi geliri, vergi algısı ve vergi yükü boyutlarında muhasebe mesleğine yönelik eğitim veren bölümler arasında yer alan Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümünde teorik eğitim alan öğrenciler ile teorik eğitimleri sonrasında muhasebe mesleğini icra etmekte olan muhasebe meslek mensuplarının yaklaşımları arasında farklılığın olup olmadığının tespit edilmesi araştırmanın amacı olarak belirlenmiştir. Araştırma sonunda oluşturulan 6 adet hipotezden 5'i kabul edildiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur İli.

JEL Kodları: M40, M41.

¹ 24-27 Nisan tarihlerinde düzenlenen 34. Uluslararası Maliye Sempozyumunda sözlü olarak sunulan çalışmanın yenilenmiş ve genişletilmiş tam metnidir.

² Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, ismailbekci@sdu.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-9862-737X

³ Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümü, aapali@mehmetakif.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-3521-0150

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe ve Finansal Yönetim A.B.D., menekse.engin@yahoo.com.tr, Orcid ID: 0000-0003-4283-9843

Comparative Investigation Of The Students 'Approaches To The Tax Of Professional Members And Accounting Professional Principles: The Case Of Burdur Province

Abstract

This course is primarily on the subject of tax issues, including tax attitude, tax compliance, tax revenue, tax perception and tax burden of the accounting profession in the departments that provide education for accounting in the accounting and finance department of students with theoretical training in the theoretical. The purpose of the study was to determine whether there is any difference between the approaches of professional accountants who are performing the accounting profession after their education. At the end of the study, it was concluded that 5 of the 6 hypotheses were accepted.

Keywords: Tax, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur Province

JEL Code: M40, M41.

1. Giriş

Devletlerin ilk oluşumundan bu yana vergi kavramı ortaya çıkmaktadır. Vergi kavramı devletlerin topluma karşı kamusal hizmetlerini ve faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için gerekli olan finansman kaynaklarına vatandaşların da dahil edilmesidir. Devlet kavramının ortaya çıktığı ilk çağlarda vergi, vatandaşlardan ve toplumdan gönüllülük esasına dayanarak toplanmaktaydı. Fakat bu durum ilerleyen yıllarda değişim göstermiştir. Zamanla kamusal giderlerin artması toplumun ve vatandaşların devletten daha çok hizmet ve faaliyet beklemesi ile birlikte devletin toplumdaki önceki yıllarda gönüllülük esasına dayanarak topladığı vergi, zamanla devletlerin kaynak arayışlarından dolayı vatandaşlardan zorunlu olarak toplanmaya başlanmıştır. Çünkü devletin topluma karşı sorumluluk gün geçtikçe artmış ve toplum da aynı şekilde devletten daha çok kamusal hizmet beklemeye başlamışlardır. Vergi toplama, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile paralellik göstermekte ve ülkelerin gelişmiş düzeyleri hakkında da bilgi vermektedir. Gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde vergi sistemleri ve vergi politikalarının daha etkin uygulanması sebebi ile vergiler halktan daha düzenli, adil ve zamanında toplanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde durum tam tersi olacağı için vergiler geç, adil olmayan ve düzensiz şekilde toplanarak halkın devletten beklediği kamusal hizmetlerin eksik ve yavaşlamasına neden olmaktadır.

Türkiye’de vergi gelirleri kamu kaynakları içerisinde oldukça büyük paya sahiptir. Bu durumda vergi yüklenicilerine, mükelleflere ve topluma büyük bir görev düşmektedir. Toplumun, vergi mükelleflerinin ve vergi yüklenicilerinin vergi ödeme konusunda, vergilerini daha düzenli ve bilinçli bir şekilde ödemesi için vergi bilinin oluşması, vergi farkındalığının oluşması gibi birçok etkenden söz edilmektedir. Vergi bilincinin ve farkındalığının oluşması ile birlikte toplum vergi ödeme konusunda devlete karşı sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirirken daha özenli ve duyarlı hale gelmesi gerekmektedir.

Muhasebe meslek mensupları ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi konusuna yaklaşımları çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı ise muhasebe meslek mensupları ile muhasebe meslek aday öğrencilerin vergiye karşı yaklaşımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığının incelenmesidir. Çalışma amacına uygun olarak Burdur ilinde faaliyet gösterilen meslek mensuplarına ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi muhasebe ve finansal yönetim bölümü öğrencilerine gönüllülük esasına göre ulaşılmaya çalışılmış ve anket yöntemi ile elde edilen veriler SPSS paket programı ile analize tabii tutulmuştur.

Araştırmada ilk olarak vergi ile ilgili kavramların üzerinde durulmuş ve sonrasında literatürde yer alan vergi ile ilgili yapılmış çalışmalardan örnekler sunulmuştur. Devam eden kısımda çalışma verileri hem frekans hem de yüzde dağılımları verilerek yargı sorularının verileri analize tabii tutularak hipotezler test edilmiştir. Son olarak çalışma, sonuç ve öneriler ile tamamlanmıştır.

2. Vergi Kavramı

Vergi, toplumu oluşturan kişilerin ve bireylerin aldıkları mallar veya hizmetler karşısında devlete yaptıkları karşılıksız ve zorunlu ödemeler şeklinde ifade edilmektedir. Devlete herhangi bir sebepten dolayı vergisini ödemek istemeyen kişilerden devlet gerekirse zor kullanarak vergi tutarını tahsil etmektedir. Ancak devletin burada kişilere yapmış olduğu zorlama keyfi bir zorlama değil, hukuki anlamda bir zorlama söz konusudur. Başka bir ifade ile toplumdan ve bireylerden tahsil edilecek olan vergi tutarı ve nasıl alınacağı önceden belirlenmiş kurallara dayanmaktadır (Pehlivan, 2014: 22).

Vergi kavramı, devletlerin kamu hizmetlerini yerine getirebilmeleri için gerekli olan finansman kaynaklarına vatandaşların zorunlu olarak

dâhil edilmesidir. Vergi gelirleri, devletlerin topluma karşı hizmetlerini gerçekleştirebilmeleri için kullandıkları en önemli fon kaynaklarından. Günümüzde devletler, kamusal faaliyetlerini gerçekleştirirken finansman ihtiyaçlarının çoğunu vergi gelirlerinden sağlamaktadır. Devletlerin ilk oluşumundan itibaren vergi kavramı ortaya çıkmaktadır. Topluma karşı kamu hizmetlerinin sürekli bir şekilde artması sebebi ile gün geçtikçe vergiye olan önem artış göstermektedir (Apalı ve Acun, 2018: 22). Vergiler, dolaylı ve dolaysız olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmıştır. Dolaylı vergiler bir iktisadi faaliyet sonucu ortaya çıkar iken, dolaysız vergiler ise sabit bir şekilde her dönem alınan vergilerdir. Dolaysız vergilerde verginin yansımaları olmaz iken, dolaylı vergilerde ise farklı şekillerde vergi başka bir kişiye yansıtılabilmektedir (Çelik vd., 2013: 28).

Devlet kavramının ortaya çıktığı ilk çağlarda gönüllük esasına dayanarak vatandaşlardan toplanan vergiler zamanla kamusal giderlerin artması ve toplumun devletten kamusal anlamda daha çok hizmet beklemesi ile birlikte devlet gönüllü olarak topladığı vergiyi zamanla vatandaşlardan zorunlu olarak toplama yoluna gitmiştir. Günümüzde artık vatandaş olmanın getirdiği görevlerin en başında ise vergi vermek gelmektedir. Vergi toplama ise aynı zamanda ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile paralellik göstermektedir. Çünkü gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde vergi sistemleri ve politikaları sayesinde vergiler daha etkin ve daha düzenli bir şekilde toplanabilirken gelişmekte olan ülkelerde ise durum aynı şekilde değildir. Çünkü gelişmekte olan ülkelerdeki vergi sistemindeki eksikler ve vergi politikalarındaki başarısızlıklar nedeni ile vergiler daha geç ve düzensiz olarak toplanabilmektedir. Bu sebeple de daha az vergi geliri elde edilmektedir. Vergi gelirlerinin daha az elde edilmesi ise halkın devletten alacağı kamu hizmetlerinin eksikliğine, yavaşlamasına ve kamu hizmetlerinin sınırlandırılmasına neden olmaktadır (Yıldırım ve Özdemir, 2014: 488).

Verginin toplanmasının zorunluluk haline gelmesi ile birlikte vergilendirme de keyiflilik ve adaletsizliğin önüne geçilebilmesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik olarak ortaya çıkan tepkilerin sonucunda, halktan herhangi bir verginin alınabilmesi için öncelikle kanuna dayalı olması gerekliliğini benimseyen ve uygulamada "kanunsuz vergi olmaz ve temsilsiz vergi olmaz" ilkesinin kabul edilmesini, vergi hukukunun oluşması için atılan temellerden birisi olarak nitelendirilebilir. Tüm dünyada vergiler parlamentoların kabul etmiş oldukları kanunlara dayanarak alınırken, vergilendirme sisteminde, egemenlik gücünün kullanılması ön planda tutulmaktadır. Türkiye'de kamu gelirleri içerisinde vergi gelirleri büyük

paya sahip olmakta ve bu noktada mükelleflerin, vergi yüklenicilerinin vergi bilincine aynı zamanda vergi farkındalığına sahip olmasının ya da olamamasının vergi ile ilgili görev ve yükümlülüklerini yerine getirmede daha özenli ve daha duyarlı olmasını etkilediği konusunda birçok görüş bulunmaktadır. Vergi bilinci ve vergi farkındalığının oluşmasında, birçok etkenin rol oynadığı görülmektedir. Bu etkenlerden biri, vergi ile ilgili konularda alınan eğitimin, vergi farkındalığının oluşması, vergi bilincinin oluşması, vergiye karşı uyumlu ya da vergi görev sorumlulukların yerine getirilmesi konusunda bilinçli bir şekilde davranılması gibi eylem ve davranışlarda eğitimin rolünün büyük bir paya sahip olduğu düşünülmektedir (Koban ve Bulu, 2017: 120).

Vergi bilinci tanımı üzerine literatürde birçok tanım yapılmaktadır fakat yapılan tanımlara genel olarak bakıldığında, tanımların temeli toplumun ve bireylerin vergiyi algılamaları ve bunu davranışlarına olumlu bir şekilde yansıtma larıdır. Bu kapsamda, vergi bilinci kavramı ifade edilirken, bireylerin vergiye karşı farkındalıkları ve bireylerin vergiyi neden ödediklerinin ya da verginin bireylerden neden alındığının farkında olmalarına vurgu yapılmakta ve vergi bilincinin doğru tanım yapılması veya doğru bir şekilde ifade edilmesi için gereklidir. Bu ifadelerden yola çıkarak vergi farkındalığı, bireylerin ve toplumların vergi mevzuatı, vergi mevzuatında yapılan değişikliklerin takibi ve vergi uygulamaları konusunda fikir sahibi olmaları gerektiğini ifade etmektedir. Verginin neden ödendiği farkındalığı ise, vergilerin toplumun yararlandığı ve faydalandığı kamu hizmetlerinin bir finansman kaynağı olarak görülmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda ise vergi bilincinin bir diğer önemi de devletin maddi anlamda güçlük çektiği durumlarda toplumun devletten beklediği kamu hizmetlerini yerine getirirken devlete kendisini göstermesidir. Bir devletin güçlenmesi ile toplumda oluşacak vergi bilinci arasında daima doğru orantı bulunmaktadır. Çünkü, toplumda vergi bilinci ne kadar artırılırsa ve toplum vergi bilincinin ne kadar farkında olursa vergilerini daha düzenli ve bilinçli bir şekilde ödeyeceği için devletin gücü daha çok artacak ve devlet toplumun beklediği imkânları (daha iyi eğitim, daha iyi sağlık, daha iyi ulaşım, daha iyi hizmet) ve hizmetleri topluma daha hızla ve en iyi şekilde sunacaktır. Bu ifadelerden yola çıkarak devletlerin güçlü bir maliyenin oluşturulmasında ise vergi bilincinin önemi ve farkındalığının önemi oldukça büyüktür (Taytak, 2010: 498-499). Dolayısıyla vergi bilinci kavramı, vergilendirme açısından üzerine maddi veya biçimsel sorumluluklar düşen bireylerin ve toplumun bu sorumluluk ve görevleri tam zamanında ve yerine getirmeleri aşamasında göster-

dikleri hassasiyet olarak ifade edilebilmektedir (Bağdigen ve Erdoğan, 2010: 106).

Günümüzde vergi bilinci ve vergi farkındalığı birbirleri ile çok fazla karıştırılan iki kavramdır. Fakat vergi bilinci ve vergi farkındalığı kavramı arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, vergi bilinci Koban ve Bulu'ya göre (2017: 122), mükelleflerin verginin neden alındığını ve alınma sebeplerini bilerek, vergi ile ilgili yükümlülüklerinin yerine getirirken daha bilinçli bir şekilde hareket etmesi ve eksiksiz yerine getirme konusunda ortaya çıkacak davranışının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Vergi farkındalığı ise mükelleflerin vergilerin özelliklerine, alınma şekli ile ilgili temel bilgilere, verginin neden ödendiği ya da alındığına ilişkin bir fikre veya düşünceye sahip olunması, vergi kavramının ne olduğu ile ilgili genel bir düşünceye ya da bakış açısının bulunması, vergi mevzuatı ve vergi uygulamaları kapsamında vergiye ilişkin temel ödevleri ve yükümlülükleri konusunda bilgi sahibi olması, şeklinde ifade edilebilmektedir (Koban ve Bulu, 2017: 123).

3. Vergi Bilincini Etkileyen Faktörler

Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde genel bir yargıya ulaşılması açısından, vergi bilincini etkileyen faktörleri sosyo-demografik, siyasal ve ekonomik olarak ayrılmaktadır. Sosyo-demografik faktörler, mükellefin cinsiyeti, yaşı, eğitim ve gelir seviyesi, medeni durumu v.s. gibi etkenler olarak sıralanmaktadır. Eğitimlerinin bir aşamasında vergi ile ilgili bir konuda eğitim alıp almamaları, sahip oldukları bilgileri ve değerleri içselleştirme düzeyleri, devlete olan bağlılıkları sayılabilmektedir. Vergi bilincini etkileyen bir diğer faktör ise siyasi faktörlerdir. Siyasi faktörler, mükelleflerin, muhasebe meslek mensuplarının, öğrencilerin ve bütün toplumun vergi sistemi, vergi idaresi ve vergi müfettişleri ile ilgili görüşleri, düşünceleri ve fikirleri, toplumun ve bütün bireylerin devlete, hükümete olan güveni, kamu hizmetlerinin yeterliliği ve kalitesi gibi etkenlerdir. Vergi bilincini etkileyen bir diğer faktör ise ekonomik faktörlerdir. Ekonomik faktörler, vergi oranları, vergi denetiminin sıklığı, ciddiyeti ve vergi cezalarının ağırlığı gibi faktörler, ekonomik faktörleri oluşturmaktadır. Ülkelerin sosyal ve kültürel koşulları ve durumları da bireylerin ve toplumların vergiyi algılamalarını ve vergi bilincinin oluşmasını etkileyebilmektedir. Ülkelerin sosyal ve kültürel faktörler içerisinde, toplumun kültürel değerleri, inançları, yaşam düzeyleri, aile yapısı, sosyal gruplar, danışma grupları vb. etkenler yer almaktadır. Örneğin

bireyler içinde buldukları grup tarafından da etkilenebilmektedirler. Bireylerin içinde buldukları gruptan kastettiğimiz ise, yakın arkadaşları, aile, meslektaşları vb. kişilerden oluşmaktadır (Abdieva, 2016: 678).

Bireylerin vergi bilincini etkileyecek bir diğer etken ise bulunduğu ülkenin politik ve hukuki durumudur. Politik ve hukuki faktörler, hükümetin aldığı kararlar, vergi dairesine, vergi sistemine bakış, vergiler ile ilgili çıkarılan kanun ve yönetmelikler şeklinde ifade edilebilmektedir. Siyasi gücü elinde bulduran taraflarca alınan kararlar bireylerin ve toplumların vergi bilinci üzerinde oldukça büyük bir etkiye sahip olmaktadır. Alınan siyasi kararlar toplum tarafından benimsenirse kişilerin vergiye karşı olumlu düşünceye sahip olmalarını sağlayacaktır. Tam tersi bir durumda ise toplum vergiye karşı direnç gösterme eğiliminde olacaktır. Bu durumda ise vergi sisteminin toplum ve bireyler tarafından adaletsiz olduğunun düşünülmesi, vergi kanunlarının ve yönetmeliklerin bireyler ve toplum tarafından anlaşılmasız derecede karmaşık olması, bireylerin vergi bilinci üzerinde olumsuz davranış ve düşünce sergilemelerine neden olmaktadır (Taytak, 2010: 500).

4. Vergi-Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi

Kayıt dışı ekonomi genellikle bütün ülkelerin ekonomik problemlerinden birisini oluşturmaktadır. Özellikle belge düzeni ve kontrol mekanizması yeteri düzeyde gelişmemiş olan ülkelerde, kayıt dışı ekonomi toplam ekonomi içerisinde önemli bir oranı oluşturmaktadır (Bilen, 2007: 134).

Kayıt dışı ekonomi çoğunlukla az gelişmiş ülkelerde veya gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinin önemli bir problemleri arasında olmasına ve hatta son zamanlarda gelişmiş ülkelerin ekonomilerinde bile küçümsenmeyecek kadar bir büyüklüğe ulaşmasına rağmen, iktisat literatürünün de hak ettiği ilgiyi ancak son yıllarda görmeye başlamıştır. Bu sebeple günümüzde kayıt dışı ekonominin büyüklüğünü ölçme tekniklerinin de çoğalmasına ve gelişmesine paralel olarak kayıt dışılığı konu alan, ülke bazlı zaman serisi ve ülkeler arası yatay-kesit ile panel veri günümüzde sıklık ile yapılmaktadır (Elgin, 2012: 237).

Kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin kapsamı çok geniş olduğundan tam anlamıyla net bir ifade edilebilen bir tanım yapılması oldukça güçtür. Bu sebeple kesin ve kabul görmüş bir tanımdan söz etmek oldukça zordur. Literatürde yer alan yerli ve yabancı araştırmalarda ifade edilen tanımlardan ortaya çıkan bazı ortak noktalar ise, faaliyetin belgeye

bağlanmaması, kamu otoritesinden veya ilgili kişilerden bazı bilgilerin gizlenmesi, bilinen yöntemlerle faaliyetin boyutunun tahmin edilememesi şeklinde sıralanabilir. En temel şekilde ifade edilecek olursa gerçekte var olan, fiilen gerçekleşen, değer yaratan bir kısım iktisadi faaliyetlerin belgelerde gözükmemesi ve dolayısıyla milli gelir hesaplarına yansımaması şeklinde ifade edilebilmektedir (Işık ve Acar, 2003: 119).

Kayıt dışı ekonomi ülkelerde vergi ve diğer kamu müdahaleleri ileri sürülmekle birlikte, kalkınmakta olan ülkelerin ekonomilerinde düşük verimlilik ve işsizlik gibi yapısal nedenlerde ön plana çıkmaktadır. Vergi ve kayıt dışı ekonomi birbirlerini besleyen ve güçlendiren süreçlerdir. Ülkelerin kayıt dışı alanlarının genişlenmesi, ekonomide genel verimliliğin düşmesine neden olabilmektedir. Kayıt dışı alanların oluşmasında vergi ile ilgili nedenler arasında vergi yükü, vergi dağılımı, vergi adaleti ve yükümlülükleri olguları önemli rol oynamaktadır. Ekonomide kayıt dışı alanların genişlemesi fiili vergi tabanını daralttığından dolayı, gerekli vergi gelirlerine ulaşabilmek için vergi oranlarının yükseltilmesi zaruri olmaktadır. Bu süreçte ekonomide kayıt dışılık ile birlikte yüksek vergi oranlarının ve daha büyük kayıt dışı alanların oluşmasına neden olmaktadır. Kayıt dışı alanların tümü ile vergi dışı olduğu ifadesi tam anlamı ile doğru kabul edilmemektedir. Sadece dolaylı vergiler değil, dolaysız vergiler alanında da kayıt dışı faaliyetler, piyasa içi yansıma süreçleri ile yük almaktadır (Önder, 2001: 251).

Kayıt dışı ekonomi ile vergiler arası ilişkinin ampirik analizinde vergi yükünün kullanılması çoğu zaman eleştirilmektedir. Vergi yükü bir ekonomiden toplanmış olan bütün vergi gelirlerinin gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı olarak tanımlanmaktadır. Devletin kayıtlı ekonomi üzerinde yüksek bir vergi ilan ettiği ve bu sebeple kayıt dışı ekonominin görece büyüdüğü bir ortamda kayıtlı ekonomi göreceli olarak küçüleceğinden ve vergi gelirleri de kayıtlı ekonomiden toplanabildiğinden vergi gelirleri de düşecektir (Elgin, 2012: 241).

Tablo 1: Türkiye Genel Vergi İstatistik Tablosu

GELİR, KURUMLAR VE KATMA DEĞER VERGİSİNİN GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI															
(1988-2018) (BİN TL)															
Yıllar		Vergi Gelirleri Tahsilatı		Gelir Vergisi Tahsilatı		Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)	Kurumlar Vergisi Tahsilatı		Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)	Toplam K.D.V. Tahsilatı (Dahilde İthalde)		Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)	Gelir Kurumlar K.D.V Tahsilatı		Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)
1988		14.232		4.801		33,7	2.118		14,9	4.177		29,3	11.096		78,0
1989		25.550		9.871		38,6	3.598		14,1	6.461		25,3	19.930		78,0
1990		45.399		18.609		41,0	4.637		10,2	12.371		27,2	35.617		78,5
1991		78.643		33.355		42,4	7.063		9,0	22.832		29,0	63.250		80,4
1992		141.602		60.056		42,4	10.078		7,1	42.088		29,7	112.222		79,3
1993		264.273		106.661		40,4	19.132		7,2	81.877		31,0	207.670		78,6
1994		534.888	1	181.884		34,0	43.976		8,2	176.742		33,0	402.602		75,3
1994		587.760	2	181.884		30,9	43.976		7,5	176.742		30,1	402.602		68,5
1995		1.084.350		329.795		30,4	103.241		9,5	354.980		32,7	788.016		72,7
1996		2.244.094		676.017		30,1	189.338		8,4	743.026		33,1	1.608.381		71,7
1997		4.745.484		1.500.245		31,6	396.238		8,3	1.561.562		32,9	3.458.045		72,9
1998		9.228.596		3.481.752		37,7	748.383		8,1	2.725.083		29,5	6.955.218		75,4
1999		14.802.280		4.936.551		33,3	1.549.525		10,5	4.164.334		28,1	10.650.410		72,0
2000		26.503.698		6.212.977		23,4	2.356.787		8,9	8.379.554		31,6	16.949.318		64,0
2001		39.735.928		11.579.424		29,1	3.675.665		9,3	12.438.860		31,3	27.693.949		69,7
2002		59.631.868		13.717.660		23,0	5.575.495		9,3	20.400.201		34,2	39.693.356		66,6
2003		84.316.169		17.063.761		20,2	8.645.345		10,3	27.031.099		32,1	52.740.205		62,6
2004	(*)	101.038.904		19.689.593		19,5	9.619.359		9,5	34.325.208		34,0	63.634.160		63,0
2005	(*)	119.250.807		22.817.530		19,1	11.401.986		9,6	38.280.429		32,1	72.499.945		60,8
2005	(**)	131.948.778		26.849.808		20,3	13.583.291		10,3	42.263.650		32,0	82.696.749		62,7
2006	(**)	151.271.701		31.727.644		21,0	12.447.354		8,2	50.723.560		33,5	94.898.558		62,7
2007	(**)	171.098.466		38.061.543		22,2	15.718.474		9,2	55.461.123		32,4	109.241.140		63,8
2008	(**)	189.980.827		44.430.339		23,4	18.658.195		9,8	60.066.230		31,6	123.154.764		64,8
2009	(**)	196.313.308		46.018.360		23,4	20.701.805		10,5	60.169.248		30,6	126.889.413		64,6
2010	(**)	235.714.637		49.385.289		21,0	22.854.846		9,7	75.649.986		32,1	147.890.121		62,7
2011	(**)	284.490.017		59.885.000		21,0	29.233.725		10,3	95.550.463		33,6	184.669.188		64,9
2012	(**)	317.218.619		69.671.645		22,0	32.111.820		10,1	103.155.875		32,5	204.939.340		64,6
2013	(**)	367.517.727		78.726.008		21,4	31.434.581		8,6	123.878.363		33,7	234.038.952		63,7

2014	(**)	401.683.956	91.063.306	22,7	35.163.517	8,8	130.538.554	32,5	256.765.377	63,9
2015	(**)	465.229.389	105.395.330	22,7	37.009.625	8,0	153.844.174	33,1	296.249.129	63,7
2016	(**)	529.607.901	123.686.147	23,4	46.898.425	8,9	168.808.352	31,9	339.392.924	64,1
2017	(**)	626.082.415	143.962.939	23,0	57.868.208	9,2	206.679.678	33,0	408.510.825	65,2
2018	(**)	738.180.401	175.420.074	23,8	84.132.155	11,4	250.661.593	34,0	510.213.822	69,1
(1) Edv. Nav. Ve Emtv. Hariç										
(2) Edv. Nav. Ve Emtv. Dahil										
Not: 1- 1988-2005 Rakamları Mahalli İdare Ve Fon Payları Hariç Red Ve İadeler Dahil Tutarlardır.										
2- 2008-2018 Yılları Vergi Gelirleri İçerisindeki Gelir Vergisi Tevkifatı Rakamına Asgari Geçim İndirimi Tutarı Dahildir.										
(*) Önceki Yıllarla Aynı Baza Getirmek İçin, Rakamlara Red Ve İadeler Dahil Edilmiştir.										
(**) 2006 - 2018 Yılları Bütçe Kanunu'nda Mahalli İdare Ve Fon Payları İle Red Ve İadeler Dahil Olduğundan, Aynı Baza Getirmek İçin Rakamlara Mahalli İdare Ve Fon Payları İle Red Ve İadeler Dahildir.										

Kaynak: <https://www.gib.gov.tr/>

5. Literatür Taraması

Literatürde vergi ile ilgili birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Çalışmanın konusuna en yakın literatürdeki muhasebe meslek mensubu aday öğrenciler ile muhasebe meslek mensuplarının vergi ve vergi bilinci ile ilgili yapılmış çalışmalar incelenmiş ve çalışmaların bazıları özet olarak verilmiştir.

Ömürbek vd. (2007), çalışmasında, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi son sınıf öğrencilerinin vergi bilinci algısının ölçülmesini amaçlamışlardır. Öğrencilerin vergi bilincinin; yaş, gelir, cinsiyet, ahlaki durum gibi çeşitli faktörlerden etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Kız öğrencilere göre erkek öğrencilerin vergi bilincinin daha yüksek olduğu, vergi konusuna daha uyumlu oldukları görülmüş ve özellikle cinsiyet ve vergi uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Hazman (2009), Afyonkarahisar'da Ticaret Borsası'na kayıtlı olan 350 firmanın ele alındığı bir araştırma yapmıştır. Vergi uyumu üzerinde, vergi yükünün ve dışsal faktörlerin pozitif ve doğrusal yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Vergi bilincini etkileyen dışsal faktörlerin; şeffaflığın tam olarak sağlanamaması, denetimin yetersiz olması ve kamusal hizmet sunumunun yetersizliği gibi etkenler olduğu tespit edilmiştir.

İzgi ve Saruç (2011), sosyokültürel faktörlerin vergi ahlakı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Sakarya Üniversitesi'nde öğrenim gören 1351 öğrenciden elde edilen veriler kullanılarak Kruskal Wallis

testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda devlete bağlılık, vatandaşlık bilinci ve din faktörü ile vergi ahlakı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ancak iktidar partiyi kabul düzeyi ile vergi ahlakı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Sağlam (2013), çalışmasında Hitit Üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin vergiye ilişkin algıları ve vergi bilinçlerini ölçmeye çalışmıştır. Analiz sonucunda, öğrencilerin vergi algılarının pozitif olduğu ve vergi bilinçlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin vergi algısı ve vergi bilinci üzerinde cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri bölüm, gelir düzeyi gibi faktörlerin etkili olduğu görülmüştür.

Organ ve Yegen (2013), Adana ili merkez ilçesinde ikamet eden ve bağımsız olarak faaliyet gösteren, serbest muhasebeci ve mali müşavir ve yeminli mali müşavir olan toplam 100 meslek mensubunun vergi bilinç ve vergi ahlakı oluşumundaki etkisi incelenmiştir. Analiz sonucunda, meslek mensuplarının vergi bilinç ve vergi ahlaklarının oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca mükelleflerin ödeyeceği vergiler ve vergi konusundaki davranışları üzerinde meslek mensuplarının belirleyici etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Hastuti (2014), yapmış olduğu çalışmada potansiyel olarak vergi mükellefi olan işletme ve diğer bölüm öğrencilerinin vergi farkındalığını ve öğrencilerin verginin önemli ve kaçınılmayacak bir görev olduğu algısı üzerine araştırma yapmıştır. Gruplar arasında kavramsal ve etik vergi farkındalığı farklılıkları olup olmadığı, öğrencilerin vergi eğitimine ihtiyaç duyma ve vergi eğitiminin önemine dair düşünce ve algılarını değerlendirmek amacı ile 341 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma sonucunda ise gruplar arasında vergi fonksiyonu ve vergi ödeme yükümlülüğü açısından anlamlı bir fark bulamamıştır. Öğrenci algılarında vergi eğitiminin önemi ve vergi ödeme yükümlülüğü konularında işletme bölümü öğrencilerinin diğer öğrencilerden farklı olduğunu belirlemiştir.

Cansız (2015), Afyonkarahisar ili Defterdarlık çalışanlarının vergi algısını incelemiştir. Araştırma verilerine göre, vergi suçunu işleyen vergi mükelleflerinin, katılımcıların %42'sine göre hırsı, %30'una göre terbiyesiz, %15'ine göre ahlaksız olarak tanımlanmıştır. Katılımcıların %70'ine göre Türk Vergi Sistemi adaletsiz bir yapıya sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Yeşilyurt (2015), Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye ve İlahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi

ahlakının ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda maliye bölümü öğrencilerine kıyasla İlahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Korlu vd. (2016), çalışmalarında, yerel yönetim hizmetlerinden yararlanmanın bir gereği olarak belediyelere vergi ödeyen vatandaşların yerel vergi bilinci konusundaki algıları ile bunu belirleyen faktörleri bir alan araştırması yaparak tespit etmek ve elde edilen bulgulara dayanarak yerel vergi bilincinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, vergi bilincini etkileyen en önemli faktörün “adalet ve eşitlik” olduğu tespit edilmektedir. Vergi bilincini etkileyen diğer faktörlerin ise önem sırasına göre sıraladığımızda, din ve ahlak, katılımcılık ve yerelleşme, kültür ve siyasi anlayış şeklinde olmaktadır.

Serinkan ve Erdoğan (2017), yapmış oldukları araştırmada Kırgızistan’da vergi bilincini belirleyen faktörleri incelemek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda ise Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden 90 öğrenciye anket uygulanmıştır. Uygulanan anket sonucunda öğrencilerin ‘Vergimi Tam Olarak Ödemezsem Devlet Hizmetleri Aksayacaktır’ önermesinde farklı algıya sahip oldukları, benzer şekilde öğrenci gruplarının ‘Vergi Oranları Yüksek Olduğu İçin Devlet Vergi Toplayamamaktadır’ önermesinde de farklılaştıkları belirlenmiştir. Sonuç olarak mükelleflerin ödedikleri vergilerin farkında olması bakımından gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Pekkaya Ve Diğerleri (2017), çalışmalarında SMMM’lerin vergi bilinci boyutlarının belirlenmesi ile boyutlara göre vergiye bakışlarının değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır. Bu anlamda, Zonguldak’ta faaliyet gösteren 171 SMMM’ye yapılan anket uygulaması verileri faktör analizi üzerinden 4 boyutlu olarak incelenmiştir. Boyutlar 3 farklı senaryo üzerinden faktör skorları üretilmiş ve faktör yükleri üzerinden üretilenler daha çok benimsenmiştir. Araştırma sonucunda ise SMMM’lerin “vergi gelirleri” boyutunda en yüksek, “vergi algısı” boyutunda ise en düşük vergi bilincine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Koban ve Bulu (2017), çalışmalarında vergiye gönüllü uyumda etkisi olduğuna ilişkin ön fikre sahip olunan vergi farkındalığının düzeyinin, yükseköğretim öğrencilerinin demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri alt açılımında detaylandırılması ile ortaya çıkarılması ve vergiye gönüllü uyumu etkileyen temel faktörler ile etkisine ilişkin bulgulara

ulaşılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin vergi karşısındaki tutum ve davranışlarını farklılaştıran ve olumlu/olumsuz yönde değiştiren en önemli faktörlerden özellikle vergi ile ilgili derslerin olduğu Hukuk Fakültesi lisans eğitimi özelinde ve genel anlamda vergi ve maliye ile ilgili alanlarda alınan eğitimin önemli olduğu görülmüştür.

Yayar ve Diğerleri (2019), araştırmalarında üniversite öğrencilerin vergi bilincini, vergi duyarlılığını ve vergi kanunu konusundaki bilgilerini, algılarını ölçmek amacı ile aynı zamanda vergi duyarlılığı konusunda bakış açılarını ölçmek amacı ile yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi son sınıf öğrencilerinin vergi duyarlılık düzeyleri incelenmiştir. Anket uygulaması yapılarak toplam 290 öğrencinin vergi duyarlılığı düzeyi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda ise öğrencilerin demografik özelliklerine göre vergi algısı değişim göstermektedir.

Literatür genel olarak incelenirse, çeşitli bölgeler için vatandaşların, meslek mensuplarının ya da üniversite öğrencilerinin vergi ahlak, vergi bilinç, vergi uyumu ve vergi tutumu gibi konularda tutumları incelenmiş ve elde edilen araştırmalarda ise çoğunlukla demografik faktörlerin, din faktörünün ve vatandaşlık bilincinin önemli etkilere sahip olduğu görülmüştür. Ancak literatür incelemesi sonucunda muhasebe meslek mensupları ile muhasebe meslek adayı muhasebe ve finansal yönetim bölümü öğrencileri üzerinde verginin boyutları ile ilgili karşılaştırmalı bir analiz tespit edilememiştir. Böylece araştırma vergi ile ilgili tutumların bahsedilen gruplar arasındaki farklılığın muhasebe meslek mensuplarında ve muhasebe meslek mensubu aday öğrenciler tarafından nasıl algılandığının ortaya çıkarılması bu çalışmanın gerçekleşmesi ile literatüre farklı bir açıdan katkı sağlayacaktır.

5. Muhasebe Meslek Mensupları Ve Muhasebe Meslek Adayı Öğrencilerin Vergi Konusuna Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Olarak Araştırılması

Bu başlığın altında araştırmanın problemiği ve amacı, evreni ve örneklemini, kapsam ve sınırlılıkları, modeli ve yöntemi ile araştırmanın hipotezleri ve hipotezlerin analizlerine ait başlıklar yer almaktadır.

5.1. Araştırmanın Problematığı ve Amacı

Devletlerin en önemli ve vazgeçilmez fon kaynağı hiç şüphesiz ki halktan toplanan vergilerdir. Dolayısıyla devletlerin topluma karşı kamu hizmet ve faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için vergi gelirleri olduk-

ça önemlidir. Bu durumda muhasebe meslek mensuplarının vergi kavramı hakkındaki düşünceleri acaba mesleki bilgi ve tecrübe ile değişmekte midir? Yoksa bu durum, mesleki uygulamalara başlamadan önce öğrenci iken mi sabitlenmektedir? Bu sorular çalışmanın başlangıç cümlelerini oluşturmuştur. Bu doğrultuda çalışmanın ana amacı, muhasebe meslek mensupları ve muhasebe ve finansal yönetim bölümü öğrencilerinin vergi konusundaki yaklaşımlarının farklılaşp farklılaşmadığının araştırılması olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda muhasebe mesleğine yönelik eğitim alan, meslek mensubu aday havuzunda yer alan öğrencilerin mezun olduktan sonra mesleği icra eden meslek mensupları ile vergi konusuna bakış açılarının karşılaştırılmalı olarak araştırılması çalışmanın amacını oluşturmuştur. Muhasebe meslek mensuplarının ve muhasebe meslek adayı olan üniversite öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespit edilmesi ise çalışmanın literatüre farklı bir açıdan katkı sağlaması boyutuyla birlikte diğer amacını oluşturmaktadır. Dolayısıyla muhasebe meslek mensupları ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin farkındalıklarını tespit etmek, söz konusu olan farkındalığın, meslek mensupları ile öğrencilerin cevaplamış oldukları ölçekler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı devam eden kısımda araştırılacaktır.

5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Burdur ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları ile Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi muhasebe meslek mensubu aday öğrencileri olarak belirlenmiştir. Burdur ilinde bağımsız olarak faaliyet gösteren ve aktif olarak ofisi bulunan toplamda serbest muhasebeci (SM), serbest muhasebeci mali müşavir (SMMM), ve yeminli mali müşavir (YMM) sayısı 110'dur (www.burdurmmo.org.tr). Muhasebe meslek mensubu aday öğrencilerinden muhasebe ve finansal yönetim bölümünde eğitim alıp, mezun aşamasında olanların sayısı ise 164'tür. Bu evrenler dâhilinde bizzat ziyaret edilerek gönüllülük esasına göre anket uygulanabilen 104 meslek mensubu ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümü 4. Sınıf öğrencilerinden toplamda 140 öğrenciye anket çalışması uygulanmış ve çalışmanın örneklemini bu sayılar oluşturmuştur.

5.3. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsamı muhasebe meslek mensupları ve meslek adayı öğrenciler olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümü öğrencilerinin tamamının mesleği tercih etme

olasılığının bulunduğu öngörüsü ile katılımcıların tamamının verdiği cevaplar dahilinde araştırmaya devam edilmiştir. Bunun dışındaki gruplar çalışma konusunun ve kapsamının dışında bırakılmıştır. Araştırma verileri 2018 yılı Kasım ve Aralık aylarında elde edildiği için bu zaman çalışmanın zaman sınırını, Burdur ilinde faaliyet gösteren bağımsız muhasebe meslek mensupları ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümü 4. Sınıf öğrencileri yer ve örneklem sınırını oluşturmuştur.

Araştırma, bazı sayıtlar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bunlardan birincisi, katılımcıların tamamı araştırma sorularını anlamışlar, ikincisi ise, araştırmanın amacı doğrultusunda samimi bir şekilde yanıtlamışlardır.

5.4. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi

Araştırmanın modeli iki kısımdan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi, çalışmanın teori kısmını oluşturan, literatürde var olan çalışmaların taraması ile araştırmanın uygulama kısmına hazırlığın yapılmasıdır. Çalışmanın ikinci kısmında, anket yöntemi ile muhasebe meslek mensuplarının ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi öğrencilerinin vergi konusundaki yaklaşımlarının tespit edilmeye çalışıldığı bölümdür. Meslek mensuplarına ve üniversite öğrencilerine uygulanmak amacıyla hazırlanan anket soru ve önermeleri, konuya ve amaca uygun olarak Serinkan ve Erdoğan'ın (2017) boyutlandığı sorular ile Ömürbek vd. (2007) ile Pekkaya vd. (2017) tarafından kullanılan vergi yaklaşımını ölçümleyen önermelerinden faydalanılarak yeni bir anket formu oluşturulmuştur.

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi öğrencilerine uygulanan anketin birinci kısmında; öğrenim türü, cinsiyet, yaş, not ortalaması, ortalama aylık harcama, mezun olunca muhasebe mesleğiyle ilgilenip, ilgilenmediklerine ve vergi bilincini arttırmaya yönelik görüşlerin yer aldığı sorular bulunmaktadır. Anket formlarının ikinci kısımlarındaki sorular ise hipotezleri test etmeye yönelik 7'li likert yöntemi ile düzenlenmiş ve "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kısmen katılmıyorum", "kararsızım", "kısmen katılıyorum", "katılıyorum", "kesinlikle katılıyorum" şeklinde ölçeklendirilmiştir. Anketin ikinci kısmının ölçeklendirilmesinde "kesinlikle katılmıyorum"a (1), "katılmıyorum"a (2), "kısmen katılmıyorum"a (3), "kararsızım"a (4), "kısmen katılıyorum"a (5), "katılıyorum"a (6), "kesinlikle katılıyorum"a (7) şeklinde puan verilmiştir.

Araştırma anketinden elde edilen veriler muhasebe meslek mensubu ve meslek aday öğrencileri arasında bir farklılığın olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin öncelikle güvenilirlik analizi Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo-2: Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Cronbach’s Alpha	N of Items
0,796	20

Araştırma sorularının Cronbach’s Alpha değeri 0,796 olarak ortaya çıkmıştır. Bu değer Kalaycı (2009:405)’ya göre $0,60 < \alpha < 0,80$ olduğu için ölçek oldukça güvenilir olarak kabul edilmektedir.

5.5. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amaç ve problemiği doğrultusunda vergi konusu ile ilgili 6 adet hipotez hazırlanmıştır. Bu hipotezler şu şekildedir;

H1: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin **vergi bilinci** boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır.

H2: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin **vergi tutumu** boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır.

H3: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin **vergi uyumu** boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır.

H4: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin **vergi geliri** boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır.

H5: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin **vergi algısı** boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır.

H6: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin **vergi yükü** boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır.

5.6. Araştırma Verilerinin Analizi

Bu başlık altında araştırma verilerinden elde edilen tanımlayıcı bilgilerin frekans ve yüzde dağılımları ile araştırma verilerinin analizi sonucu hipotez testlerinin sonuçları yer almaktadır.

5.6.1. Araştırmanın Tanımlayıcı Verilerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Araştırmaya konu olan muhasebe meslek mensuplarının tanımlayıcı verilerinin yüzde ve frekans dağılımları tablo 2’de verilmiştir.

Tablo-3: Muhasebe Meslek Mensuplarının Tanımlayıcı Verilerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Tanımlayıcı Değişkenler		Frekans (N)	Yüzde (%)
Meslek Unvanınız?	Serbest Muhasebeci (SM)	3	2,9
	Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir(SMMM)	99	95,2
	Yeminli Mali Müşavir (YMM)	2	1,9
	Toplam	104	100,0
Cinsiyetiniz?	Erkek	95	91,3
	Kadın	9	8,7
	Toplam	104	100,0
Yaşınız?	25 Yaş ve Altı	1	1,0
	26-35	6	5,8
	36-45	42	40,4
	46-55	45	43,3
	56 Yaş ve Üzeri	10	9,6
	Toplam	104	100,0
Öğrenim Durumunuz?	Lise	18	17,3
	Önlisans	13	12,5
	Lisans	70	67,3
	Yüksek Lisans	3	2,9
	Toplam	104	100,0
Mesleki Tecrübeniz?	5 Yıl ve Altı	3	2,9
	6-10 Yıl	10	9,6
	11-15 Yıl	33	31,7
	16-20 Yıl	29	27,9
	21 Yıl ve Üzeri	29	27,9
	Toplam	104	100,0

Mükellef Sayınız?	30 ve Altı	6	5,8
	31-60	19	18,3
	61-90	42	40,4
	91-120	26	25,0
	21 ve Üzeri	11	10,6
	Toplam	104	100,0
Aylık Ortalama Geliriniz?	4000 TL ve Altı	8	7,7
	4001-6000 TL	22	21,2
	6001-8000 TL	20	19,2
	8001-10000 TL	39	37,5
	10001 TL ve Üzeri	15	14,4
	Toplam	104	100,0

Muhasebe meslek mensuplarının tanımlayıcı değişkenlerinden meslek unvanında katılımcıların çoğunluğunun SMMM (%95,2), katılımcıların cinsiyet değişkenlerine bakıldığında ise çoğunluk olarak erkek katılımcıların (%91,3), olduğu ortaya çıkmaktadır. Mezun olunan öğrenim türü değişkeninde ise katılımcıların ağırlıklı olarak lisans (%67,3), mezunu olduklarına ulaşılmaktadır. Katılımcıların mesleki tecrübeleri değişkeninde ise, ağırlıklı olarak 11-15 yıl (%31,7), mesleki tecrübeleri ağırlıklı olduğu ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların mükellef sayıları bakımından ağırlıklı olarak 61-90 (%40,4), mükellef sayısı yoğunlukta olduğu ortaya çıkmaktadır. En son olarak katılımcılara yöneltilen tanımlayıcı değişken soru olan aylık ortalama gelirleri bakımından ise 8001-10000 TL (%37,5), arası gelire sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo-4: Muhasebe Meslek Mensuplarına Göre Vergi Bilincinin Oluşturulması ve Arttırılması İçin Yapılması Gereken Seçeneklerin Öncelik Sıralaması

Seçenekler	1. Öncelikli		2. Öncelikli		3. Öncelikli	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi	35	33,65	7	6,73	7	6,73
Daha şeffaf ve hesap verebilir devlet yönetimi	16	15,38	31	29,81	9	8,65
Adil bir vergi yükü dağılımı sağlayacak bir vergi reformu	23	22,12	25	24,04	25	24,04
Toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi	7	6,73	11	10,58	9	8,65
Aile içi eğitim ve okuldaki eğitimler	5	4,81	3	2,88	5	4,81
Vergisini ödemeyenlere ağır cezai yaptırımlar getirilmesi	7	6,73	10	9,62	8	7,69

Ekonomik ve mali politikaların sonuçlarının vatandaşa yansıtılması	2	1,92	3	2,88	7	6,73
Medyada, sempozyum ve kongrelerde verginin bir vatandaşlık görevi olduğunun vurgulanması	1	0,96	4	3,85	5	4,81
Toplumun gelir seviyesinin artırılması	8	7,69	9	8,65	28	26,92
Reklam kampanyaları	0	0,00	1	0,96	1	0,96
Toplam	104	100	104	100	104	100

Muhasebe meslek mensuplarına göre vergi bilincinin oluşturulması ve artırılmasının yollarından birinci seçenek olarak 35 frekans ve %33,65'lik bir oranla aday öğrencilerde olduğu gibi "ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi" seçeneği olmuştur. Muhasebe meslek mensuplarına göre ikinci öncelik olarak 31 frekans ve %29,81'lik bir payla "daha şeffaf ve hesap verebilir devlet yönetimi" seçeneği işaretlenmiştir. Bu seçenek öğrencilerin tercihinden farklılaşmıştır. Üçüncü öncelik ise, 28 frekans ve %26,92'lik oranla meslek adayı öğrencilerde olduğu gibi "toplumun gelir seviyesinin artırılması" seçeneği olmuştur. Diğer yandan "reklam kampanyaları" seçeneği muhasebe meslek mensuplarına göre de en az etkili olması beklenen seçenek olmuştur.

Tablo-5: Muhasebe Meslek Adayı Öğrencilerin Tanımlayıcı Verilerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Tanımlayıcı Değişkenler		Frekans (N)	Yüzde (%)
Öğrenim Türünüz?	Birinci Öğretim	70	50,0
	İkinci Öğretim	70	50,0
	Toplam	140	100,0
Cinsiyetiniz?	Kadın	68	48,6
	Erkek	72	51,4
	Toplam	140	100,0
Yaşınız	21-22	101	72,1
	23-24	33	23,6
	25 Yaş Ve Üzeri	6	4,3
	Toplam	140	100,0
Not Ortalamanız?	1,00-1,99	7	5,0
	2,00-2,49	32	22,9
	2,50-2,99	61	43,6
	3,00-3,49	31	22,1
	3,50-4,00	9	6,4
	Toplam	140	100,0

Mezun Olunca Muhasebe Mesleği İle İlgili Bir Kariyer Düşünüyor musunuz?	Evet	83	59,3
	Hayır	15	10,7
	Kararsızım	42	30,0
	Toplam	140	100,0
Ortalama Aylık Harcamanız Ne Kadar?	500 ve Altı	17	12,1
	501-1000 Arası	75	53,6
	1001-1500 Arası	38	27,1
	1501 ve Üzeri	10	7,1
	Toplam	140	100,0

Muhasebe meslek adayı öğrencilerin tanımlayıcı değişkenlerinde öğrenim türlerinin birbirlerine eşit oldukları (%50) görülmektedir. Cinsiyet değişkeninde ise erkek katılımcıların (51,4), çoğunlukta oldukları ortaya çıkmaktadır. Tanımlayıcı değişkenlerde yaş kriteri incelendiğinde ise 21-22 yaş (%72,1), aralığının yoğunlukta olduğu, katılımcıların not ortalamaları tanımlayıcı değişkeninde 2,50-2,99 not aralığının (%43,6), diğer değişkenlere göre daha baskın olduğu tespit edilmiştir. Mezun olunca muhasebe mesleği ile ilgili bir kariyer düşünüyor musunuz değişkeninden elde edilen veriler ile evet (%59,3), cevabının yoğunlukta olduğu görülmektedir. En son katılımcılara yöneltilen tanımlayıcı değişkende ise aylık ortalama harcamaları sorulmakta ve katılımcıların 501-1000 TL (%53,6), seçeneğini daha fazla işaretleme yaptıkları ortaya çıkmaktadır.

Tablo-6: Muhasebe Meslek Adayı Öğrencilere Göre Vergi Bilincinin Oluşturulması ve Artırılması İçin Yapılması Gereken Seçeneklerin Öncelik Sıralaması

Seçenekler	1. Öncelikli		2. Öncelikli		3. Öncelikli	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi	41	29,29	15	10,71	15	10,71
Daha şeffaf ve hesap verebilir devlet yönetimi	26	18,57	27	19,29	14	10,00
Adil bir vergi yükü dağılımı sağlayacak bir vergi reformu	29	20,71	31	22,14	27	19,29
Toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi	11	7,86	17	12,14	10	7,14
Aile içi eğitim ve okuldaki eğitimler	3	2,14	11	7,86	11	7,86
Vergisini ödemeyenlere ağır ceza yaptırımlar getirilmesi	7	5,00	13	9,29	18	12,86
Ekonomik ve mali politikaların sonuçlarının vatandaşa yansıtılması	3	2,14	7	5,00	6	4,29

Medyada, sempozyum ve kongrelerde verginin bir vatandaşlık görevi olduğunun vurgulanması	1	0,71	4	2,86	6	4,29
Toplumun gelir seviyesinin artırılması	18	12,86	14	10,00	27	19,29
Reklam kampanyaları	1	0,71	1	0,71	6	4,29
Toplam	140	100	140	100	140	100

Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümü öğrencilerine göre vergi bilincinin oluşturulması ve artırılması için yapılması gerekenler 10 maddeli seçenekler şeklinde sunulmuş ve bu seçeneklerden en önemli görülen 3'ünün sıralanması istenmiştir. Elde edilen verilere göre en fazla tercih edilen ve birinci öncelik olarak işaretlenen 41 frekans ve 29,29'luk bir oranla "ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığıının bilinmesi" seçeneği olmuştur. Meslek mensubu öğrencilere göre vergi bilincinin artırılması veya oluşturulması için yapılması gereken ikinci önceliğin 31 frekans ve %22,14'lük bir oranla "adil bir vergi yükü dağılımı sağlayacak bir vergi reformu yapılması" seçeneği olarak işaretleme yapılmıştır. Üçüncü seçenek ise, 27 frekans ve %19,29'luk bir yüzdeyi sahip olan iki seçenek öne çıkmıştır. Bunlar, adil bir vergi yükü dağılımı sağlayacak bir vergi reformu yapılması" ve "toplumun gelir seviyesinin artırılması" seçenekleridir. Seçenekler arasında birinci hem ikinci hem de üçüncü öncelikli olarak en az etkili olacağı düşünülen seçenek ise "reklam kampanyaları" seçeneği olmuştur.

Araştırmanın Hipotezlerinin Analizi

Araştırmada araştırılan hipotezler sırasıyla analiz edilmiş ve aşağıdaki tablolarda sonuçları verilmiştir.

Tablo-7: Gruplar Arasında Vergi Bilinci Boyutuna Göre t Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	N	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Vergi Bilinci	Muhasebe Meslek Adayı Öğrenci	104	4,9048	0,75346	3,070	0,003
	Muhasebe Meslek Mensubu	140	4,5736	0,93022		

Araştırmaya katılan katılımcıların sadece ortalamaları dikkate alındığında vergi bilinci boyutuna ait ortaya çıkan tutumların muhasebe meslek aday öğrencilerin muhasebe meslek mensuplarından göre daha baskın olduğu ortaya çıkmaktadır. Tablo 6'e göre muhasebe meslek aday öğrencilerin ve muhasebe meslek mensuplarının 0,05 anlamlılık düzeyinde anket sorularına vermiş oldukları yanıtlara göre p değeri $0,003 < 0,05$ olduğu için **H1 hipotezi kabul edilmiştir**. Yani muhasebe meslek mensuplarının ve muhasebe meslek aday öğrencilerinin anket

sorularına verdikleri cevaplar ile vergi bilinci boyutlarına ait ortaya çıkan tutumları istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo-8: Gruplar Arasında Vergi Tutumu Boyutuna Göre t Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	N	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Vergi Tutumu	Muhasebe Meslek Adayı Öğrenci	104	5,4651	0,92980	3,747	0,000
	Muhasebe Meslek Mensubu	140	4,9696	1,08444		

Tablo 7’te muhasebe meslek aday öğrencilerin ve muhasebe meslek mensuplarının vergi tutumu boyutuna ait durumları araştırılmış ve ortaya çıkan sonuçlarda sadece ortalamalar incelendiğinde ise muhasebe meslek mensuplarının verdiği cevapların muhasebe meslek aday öğrencilerin vergi tutumu daha baskın olduğu ifade edilebilir. Aynı tabloda ise muhasebe meslek aday öğrenciler ile muhasebe meslek mensuplarının 0,05 anlamlılık düzeyinde anket sorularına vermiş oldukları yanıtların t testi sonucuna göre ise p değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için **H2 hipotezi kabul edilmiştir**. Tablo 7’ten ortaya çıkan sonuç değerlendirildiğinde ise muhasebe meslek mensupları ile muhasebe meslek aday öğrencilerinin vergi tutumu yaklaşımları arasında ortaya çıkan fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo-9: Gruplar Arasında Vergi Uyumu Boyutuna Göre t Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	N	Ortalama	Standart sapma	T	P
Vergi Uyumu	Muhasebe Meslek Adayı Öğrenci	104	5,8590	1,04865	6,511	0,000
	Muhasebe Meslek Mensubu	140	4,8143	1,45724		

Tablo 8’da muhasebe meslek aday öğrenciler ve muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumu boyutuna ilişkin anket sorularının verileri ile muhasebe meslek aday öğrencilerin verdiği cevapların ortalamaları muhasebe meslek mensuplarının verdiği cevapların ortalamalarından daha baskın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların 0,05 anlamlılık düzeyinde p değerinin $0,000 < 0,05$ olduğu için **H3 hipotezi kabul edilmiştir**. Dolayısıyla muhasebe meslek aday öğrenciler ile muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumu açısından ortaya çıkan farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo-10: Gruplar Arasında Vergi Gelirleri Boyutuna Göre t Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	N	Ortalama	Standart Sapma	T	P
Vergi Gelirleri	Muhasebe Meslek Adayı Öğrenci	104	5,3141	1,38167	3,812	0,000
	Muhasebe Meslek Mensubu	140	4,5690	1,66714		

Araştırmaya katılan katılımcıların sadece ortalamaları dikkate alındığında muhasebe meslek mensuplarının vergi gelirleri ile ilgili olarak elde edilen yanıtlardan muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi gelirleri boyutuna ait ortalamaları daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak elde edilen verilere göre ise anlamlı bir farklılığın olup olmadığı test edilip P değerinin yani 0,05 anlamlılık düzeyine göre vergi gelirleri boyutunda p değeri $0,000 < 0,05$ olduğundan **H4 hipotezi kabul edilmiştir**. Yani muhasebe meslek adayı öğrenciler ile muhasebe meslek mensuplarının vergi gelirleri boyutunda ortaya çıkan fark istatistiki açıdan anlamlıdır.

Tablo-11: Gruplar Arasında Vergi Algısı Boyutuna Göre t Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	N	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Vergi Algısı	Muhasebe Meslek Adayı Öğrenci	104	3,2885	1,52651	1,371	0,172
	Muhasebe Meslek Mensubu	140	3,0190	1,51189		

Tablo 10'de muhasebe meslek adaylar ve muhasebe meslek mensuplarının vergi algısına ait yaklaşımları test edilmiştir ve ortaya çıkan sonuçlarda ortalamalar dikkate alındığında muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi algısına yönelik verdiği yanıtların ortalamaları muhasebe meslek mensuplarından daha baskın olduğu ifade edilebilir. Aynı tablodaki sonuçlara göre muhasebe meslek adayı öğrenciler ile muhasebe meslek mensuplarının 0,05 anlamlılık düzeyleri incelendiğinde verdiklerin yanıtların ortalamalarına göre ise p değeri $0,172 < 0,05$ olduğu için **H5 hipotezi reddedilmiştir**. Yani muhasebe meslek mensupları ile muhasebe meslek adayı öğrencilerin anket çalışmasında vergi algısına yönelik olarak verdiği yanıtların arasında istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo-12: Gruplar Arasında Vergi Yükü Boyutuna Göre t Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	N	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Vergi Yükü	Muhasebe Meslek Adayı Öğrenci	104	3,6635	1,85592	-5,395	0,000
	Muhasebe Meslek Mensubu	140	4,8357	1,40485		

Anket çalışmasına katılan muhasebe meslek mensupları ile muhasebe meslek adayı öğrencilerin anket sorularına verdikleri yanıtların ortalamaları incelendiğinde muhasebe meslek mensupların verdiği yanıtların muhasebe meslek adayı öğrencilerin verdiği yanıtlardan ortalama bakımından daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak bu ortalamaların anlamlı olup olmadığı araştırılması gerekmektedir. Araştırmanın P değerine bakıldığında yani katılımcıların 0,05 anlamlılık düzeyinde p değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için **H6 hipotezi kabul edilmiştir**. Dolayısıyla muhasebe meslek meşbunu aday öğrenciler ile muhasebe meslek mensuplarının anket çalışmasında yer alan sorulara verdiği yanıtların vergi yükü boyutuna ilişkin ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistiki açıdan anlamlıdır.

Yapılan analiz sonuçlarına göre desteklenen ve desteklenmeyen hipotezlerin tamamı aşağıdaki tablo 12'deki gibidir.

Tablo-13: Analizi Sonuçlarına göre Hipotezlerin Kabul / Red Durumu

Hipotezler	Kabul / Red Durumu
H1: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi bilinci boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistiki açıdan anlamlıdır.	KABUL
H2: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi tutumu boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistiki açıdan anlamlıdır.	KABUL
H3: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi uyumu boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistiki açıdan anlamlıdır.	KABUL
H4: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi geliri boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistiki açıdan anlamlıdır.	KABUL
H5: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi algısı boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistiki açıdan anlamlıdır.	RED
H6: Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi yükü boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistiki açıdan anlamlıdır.	KABUL

6. Sonuç

Muhasebe meslek adayı öğrenciler ile muhasebe meslek mensuplarının vergi konusuna yaklaşımlarının farklılaşıp farklılaşmadığının araştırıldığı bu çalışmada Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümü 4. Sınıf öğrencilerinden 140 muhasebe meslek adayı öğrenci ile Burdur İlinde faaliyet gösteren 104 bağımsız meslek mensuplarına anket uygulanmıştır. Anket verileri SPSS programı yardımı ile güvenilirlik, frekans ve yüzde dağılımları ve t testi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda araştırma amacına uygun olarak hazırlanan 6 adet hipotezden 5 adedi kabul edilmiştir.

Vergi konusunda hazırlanan verilerin analizi ile "Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi bilinci boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır." "Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi tutumu boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır." "Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi uyumu boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır." "Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi geliri boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır." "Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi yükü boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır." İfadeleri kabul edilmiştir. Ancak "Muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi algısı boyutuna ait ortaya çıkan tutumları arasındaki farklılık istatistikî açıdan anlamlıdır." İfadesi red edilmiştir. Ayrıca vergi bilincinin oluşturulması ve arttırılmasına yönelik en etkili seçenek olarak hem muhasebe meslek mensupları hem de aday öğrenciler açısından en fazla etkili olması beklenen seçenek olarak "Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi" seçeneğidir. Bu seçenekler arasında en az "reklam kampanyaları" seçeneği olmuştur.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, daha önce gerçekleştirilen çalışmalardan farklı olarak hem muhasebe meslek mensubu aday öğrencilerine hem de muhasebe meslek mensuplarına yapılan bir çalışma tespit edilmediği için vergi bilinci ve algısı ile ilgili kavramlar açısından algılarındaki farklılıklar tespit edilmiştir. Çalışmada muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek adayı öğrencilerin vergi bilinci, tutumu,

uyumu, yükü ve geliri ile ilgili hipotezlerin kabul edilmesi muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğini icra ederken ile muhasebe meslek mensubu aday öğrencileri arasında bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır. Çalışmanın diğer hipotezi olan muhasebe meslek mensubu ve muhasebe meslek mensubu aday öğrencilerin vergi algısı ile ilgili olan hipotez reddedilmiş, muhasebe meslek mensupları ile muhasebe meslek aday öğrencilerin anket çalışmasında vergi algısına yönelik olarak verdiği yanıtların arasında istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Araştırmanın literatüre ve bilgi kullanıcılarına katkısı göz önüne alındığında ise muhasebe meslek mensupları ile muhasebe meslek mensubu aday öğrencilerin vergi kavramları ile ilgili algılarındaki farklılıklar ortaya konmuştur.

KAYNAKÇA

- Abdieva, R. (2016). Kırgızistan'da Vergi Bilinci. Avrasya Ekonomileri Uluslararası Konferansı. (4), 677-680.
- Apalı, A. & Acun, Ö. (2018). Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Denetiminin Vergi Uygulamaları Üzerindeki Etkisinin Farkındalığına Yönelik Burdur İlinde Bir Uygulama. Maliye ve Finans Yazıları. (110), 21-36.
- Bağdigen. M. & Erdoğan, A. (2010). Vergi Uygulamaları Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışlarının Tespiti: Zonguldak İli Örneği. Finans Politik & Ekonomik Yorumlar. 47(548), 105-122.
- Bilen, A. (2007). Kayıt Dışı Ekonomi ve Kayıt Dışı Ekonomiye Önlemeye Yönelik Çabalar. Muhasebe Ve Finansman Dergisi. (134-143).
- Cansız, H., (2015). Defterdarlık Çalışanlarının Vergi Algıları: Afyonkarahisar Örneği. Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi. 22(2), 434-450.
- Çelik İsmail, Tunç H., & Kaya M. (2013), Vergi İndirimlerinin Yerel Ekonomilerin Büyümesindeki Rolü ve Burdur Örneği, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(8), 26-35.
- Elgin, C. (2012). Vergiler ve Kayıt dışı Ekonomi: Bir Değerlendirme ve Türkiye Örneği. ODTÜ Geliştirme Dergisi. (39), (237-258).
- Hastuti, R. (2014). Tax Awareness and Tax Education: A Perception of Potential Taxpayers. International Journal of Business, Economics And Law, 5(1), (83-91).
- Hazman Gürler, G. (2009). Vergi Bilincini Etkileyen Muhtemel Dışsal Etkenlerin Lojistik Regresyon Analizi İle Tespiti. Akademik İncelemeler Dergisi. 4(1), 54-71.
- Işık, N., & Acar, M. (2003). Kayıt dışı Ekonomi: Ölçme Yöntemleri, Boyutları, Yarar ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. (21), (117-136).
- İzgi, S., & Saruç, T.N. (2011). Sosyo-Kültürel Faktörlerin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri İle Yapılan Anket Çalışması. Ekonomi Bilimleri Dergisi. 3(2), 133-142.
- Kalaycı, Ş. (2009). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Asil Yayın Dağıtım. Ankara.
- Koban, E., & Bulu, J. (2017). Yüksek Öğretim Öğrencilerinin Vergi Farkındalığı Ve Vergiye Gönüllü Uyuma Yönelik Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi Gaziantep Üniversitesi Özelinde Bir Değerlendirme. Sosyal Bilimler Dergisi. (12), 118-139.
- Korlu, K.R., Çetinkaya, Ö., & Gerçek, A. (2016). Yerel Vergi Bilincinin Faktör Analizi İle Değerlendirilmesi: Bursa Örneği. Yönetim Bilimleri Dergisi. 14(28), 443-465.
- Organ, İ., & Yegen, B. (2013). Vergi Bilinci ve Vergi Ahlakı Oluşumunda Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü: Adana Örneği. Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi. 27(4), 242-271.

- Ömürbek, N., Çiçek, G.H., & Çiçek, S. (2007). Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları. *Maliye Dergisi*. (153), 102-122.
- Pehlivan, O., (2014). *Vergi Hukuku*, Murathan Yayıncılık Tic. Ltd. Şti. Trabzon.
- Pekkaya, M., Cural, M., & Albayrak, E.C. (2017). SMMM'lerin Vergi Bilinci Boyutlarına Göre Vergiye Bakışları: Zonguldak'ta Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi ICMEB17 Özel Sayısı*. 1066-1078.
- Serinkan, C., & Erdoğan, M. (2017). Vergi Bilinci Üzerine Ampirik Bir Araştırma: Kırgızistan Manas Üniversitesi Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6(4), 515-529.
- Taytak, M. (2010). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Vergi Bilincinin Tespiti: Ampirik Bir Araştırma. *Maliye Dergisi*. (158), 496-512.
- Yayar, R. Barlas & E. Güney, G. (2019). Measuring Tax Sensitivity of University Students. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*. 26(1), (310-319).
- Yeşilyurt, Ş. (2015). Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Maliye Ve İlahiyat Bölümü Öğrencileri Örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12(32), 36-56.
- Yıldırım, M., & Özdemir, M. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Kayıp Ve Kaçağı İle Mücadeledeki Rolü Üzerine Bir Araştırma: Giresun Örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(5), 487-515.